

Seese-seese 5

1

5

Seese-seese

Pulaar

2018

Ce travail est disponible sous la licence Creative Commons Attribution 4.0 IGO. Sous cette licence, il est accordé le droit de copier, de distribuer, de diffuser et d'adapter ce document y compris à des fins commerciales selon les conditions énoncées sur le site électronique suivant :
<https://creativecommons.org/>

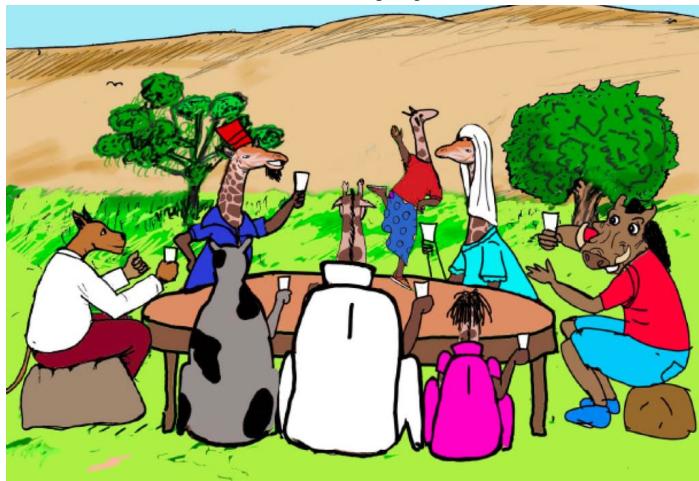
Loowdi deftere ndee

Nafoore jaŋde	4
Dudal Kebtinaangal	24
Abdul ko almuudo.	44
Cellal banndu cukalel	64
Hoto Njenngudi Bojel ?	

Maama Njamala joodii ina yeewtida
e besngu mum.

Baaba Njamala, Neene Njamala
e taaniraabe mum fof ina ngonnoo
e dental hee.

Misu Ullundu, Robi Rawaandu e hoddiibe makko Manij
Mbabbaladde, ko toon ngonnoo.
Nafoore janđe

Be njoodii kambe fof ebe njara tufam mabbe.

Yeewtere ndee jirwi no feewi.

Maama Njamala teskiima, Kuri, taaniiko tokooso oo, waawaa
joodaade e nokku gooto.w

Kala ko dilli o yalta, o fa'a mbedda.

So o joodiima e dental hee, o wonata ko
e amde e yimde.

Omo diwdiwna, o haljina fof'en, yimbe ndonki hay yeewtude.

O yi'i kadi, kala jiddo nelde ko kanko nelata, omo yaha tan,
omo arta.

Omo naata, omo yalta.

Dañdo sokla e leegal hee, ko kanko noddata, nela mo, rokka
mo buudi didi.

O inniraa cukalel neleteengel.

Kuri dañii duubi jeetati, meedaa naatde lekkol.

Hitaande kala arnde, yumma makko wi'a : « m i fadat haa mo
wuuri mi naatna mo.

Ko kanko wallata mi, etee so o naatii lekkol, mi dañataa mo
nel-mi.

Ko Kuri wadetee koo e no jikkorii nii muusi no feewi Maama
Njamala.

O wi'i : « h ikka, alaa e sago mi naatna Kuri lekkol.
No o woniri nii alaa battane. »

Yummum Kuri jaabii mo : « Muk ! Kuri yahataa jooni lekkol,
yaawii ! ».

Ndeen mi dañataa mo nel-mi !

Esum Njamala wi'i mo : « Njahanaa hoore maa. Kuri wonaa
cukalel neleteengel !

Dum wonaa laawol, yettude cukalel ada nela tan, janngataa,
wadataa hay huunde.»

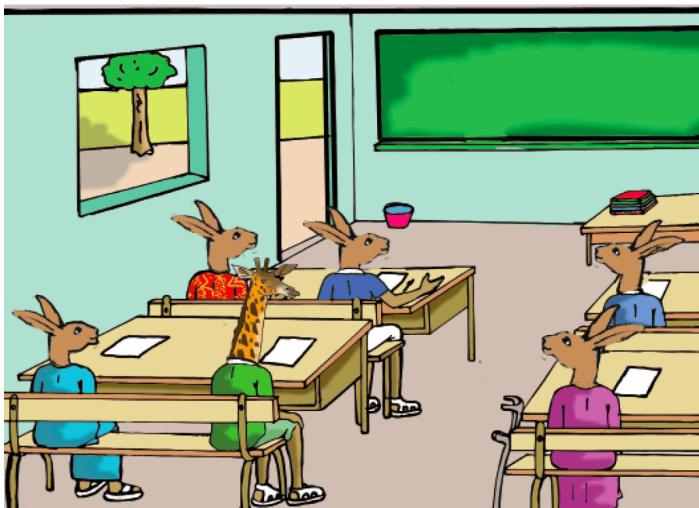
Maama Njamala beydi heen wi'i : «janje ko fotde e kala suka.

Haa teenji e sukaabe waabe no Kuri nii.

Ina nafa no feewi e nguurndam bij Aadama.

Maa o dañ heen ganndal, waawaa jeyeede e bamtaare leydi
mum.

Maa o findin, so o mawnii o waawaa nafde e nafde hoore
mum.

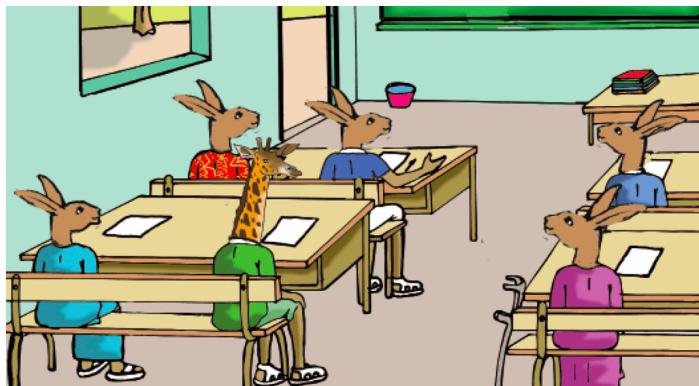

So cukalel ba'ngel no Kuri naatii lekkol, nehete, reenee.
Maa o janngine, ko famdi fof, maa o waaw winndude.

Maa o waaw kadi tarde e hiisaade.

So be ngonii lekkol, hay gooto yi'ataa
be ebe ndarndarta e mbeddaaji.
Saka be ligginee, walla be mbi'ee yo
be njeloyo.

Dude dee maa addan be kala ko moyyi
e mabbe, be mawnida heen.

So jaŋde leslesre ndee rewii laawol,
ko heddii koo fof weebat e mum.

Maa o waaw yawtude e dude hakkundeeje dee walla nii e
dude toowde dee.

Ko duum wadi ina wi'ee ko fuddoode ndee buri wadde
faayienda. Wonaa duum tan.

Jaŋde ndee maa saabo cukalel ngel annda hoore mum,
jogoo fulla e faayienda.

Maa o waaw tottirde miijooji makko tawa ina wonda e nehdi.

Jaŋde ina wona sabaabu cukalel ngel anndude banndu mum,
haa teeŋti e sukaabe rewbe bee.

So be badiima duubi sappo, balli mabbe ngonata ko e
waylaade.

Diin waylowaylooji, so a yaawii anndude dí, a aanataa, etee
maa o bur anndude hoore makko.

Refti heen, cukalel ngel maa laab, jogoo nehdi, o waawa
wuurdude e yimbe.

O yahataa omo diwdiwna, omo ama, omo yima hono Kuri nii.

Maa o won joom hakkille, teeydo, teyliido.»

Jaŋde, maa saabo cukalel ngel annda yimbe no nguurdi.

Maa o anndu nguurndam kullon e lekde.

Maa ngel anndu kadi ko seerndi de.

Haala Maama Njamala kaa weli no feewi Kuri Njamala.

O wi'i : « w adde mi yidii naatneede lekkol. »

Mido yidi anndude ko wadi bee yimbe ngoni baleebe, beya
ngoni wodeebe.

Woon e men ina ñaa ña hudo, beya ina ñaama teewu.

Maama makko wi'i mo : «nani!»

So a janngii, ma a anndu iwdi maa e to njeya-daa.

Maa o anndu kadi njaatiraabe makko no nguurdunoo, ko be

ngañnoo e ko be njidnoo.

E dow duum, maa o anndu holi kanko.

« Jaŋde maa won sabaabu nganndaa ko aanotoo e ko
aamnotaako.

Maa dañ fulla, haa hay gooto wađnataa
ma ko a yidaa.

Maa a anndu maantorde e sardiiji leydi maa.

Mbaawaa teddinde jarfol ngenndi e araaraay mum.

«So a mawnii ngonaa jiddo leydi maa e biy leydi moyyo.
Mo janngaani, anndaa hay huunde, weebat fuuntude. »
Rawandu hedotono kañum ne, ina dillina hoore tan, ko
haaletee koo weli mo no feewi.

O beydi heen : « Woto njejitee, so cukalel janngii haa
mawnii, maa wallu jinnaabe mum.»

So tawii be e baasal, maa yaltin be heen janngo.

Ullundu wi'i mo : « Billaahi on kaalii goonga ! »

Mbabba ladde beydi heen wi'i : « Janđe ina beyda kadi
faggudu leydi.

Ko dum wadi, laamu nguu ina wada ko waawi haa yimbe fof
njannga.

« Jooni, kala wuro ngo njah-daa, ko woddi koo fof, dude
mahaama toon.

Duum maa wallu yimbe wuro ngoo naatnude sukaabe bee e
lekkolaaji dii.»

Neene Njamala wi'i : « kono jaŋde ndee ina wadi cadeele.
Ina fotnoo burneede weebde !
Hay gooto fotaa yobde so wonaa belaado.»

Maama Njamala wi'ii mo : « so a naatnii biye e lekkol laamu,
a yobataa hay huunde.

Ko pot-daa wi'de kay, janje ndee ina foti moyyude.
Ina foti tiidneede haa so be njahii kawgel, be ngartira raay.
Sukaabe bee ina poti janngineede e demngal ngal be muyni.
Ko nafoore neddo kala waawde winndude e tarde e demngal
mum.

Ko duum wadata en haalde mijo men haa laaba.

« Ebe poti janngineede ko be njidi, e ko leydi mabbe sokli.

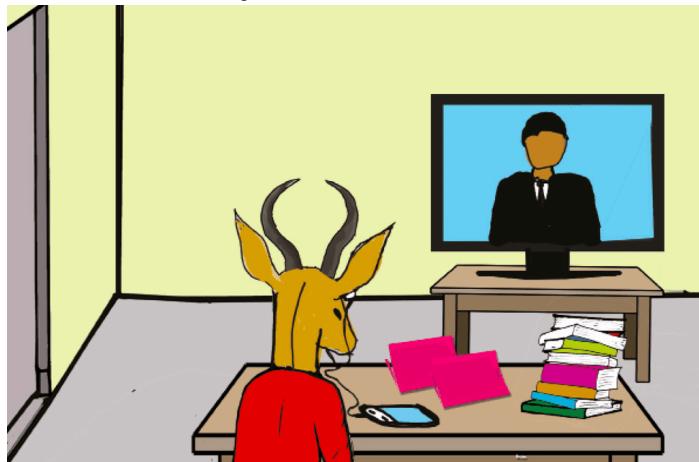
‘Be mbaawa nawrude leydi mabbe yeeso.

Jannginoobe bee ina poti kadi tiidtineede.

Jaŋde e fijirde njahdinee, haa teenți e entaabbee.

Hay so laamu nguu woddii heen, haa hannde cadeele ina
keddii.

Ko duum wadi ina foti yeeweede hol ko saabii deen cadeele.

Yeewee so tawii ko e jannginoobe bee, walla ko e janngoobe bee.

Ina waawi wonde kadi e jinnaabe janngoobe bee, walla e ardiibe janjde ndee.

Yi'aama kadi cadeele nani doo kadooje sukaabe bee janngude.

Eden mbaawi limde heen telewiisoñ e karalle kese dee hono portaabal e ordinaateer.»

Maama Njamala wi'i : « eeyey, ko duum wadi laamu Senegaal liggodaade e onseeji e poroseeji.

Been ina nganndi nafoore janjde, ebe mbada heen kaalis e kabirde keewde.

« Dude dee beydaama haa keewi.

Wuro ngo njah-daa e nder Senegaal, ko ngo woddi fof, lekkol mahaama doon.

Be njidi ko fof en njannga, sabu jañde ina adda ganndal e kattande.

«E misaal, so en njahrii bannge safaraa, ko jañde addantu maa waawde safrude.

Ko duum addantu maa jogaade mbaawka safrude yimbe e kullon e godđum e godđum.

«Be yetti kaalis keewdo, feewniraa defte, mbele jaŋde ndee
ina beydoo tiidde.

Kala to be tolpii, be ngonata ko e ñaastaade jannginoobe.
Ebe mballa kadi dude dee fawaade e laawol.

«Hay gooto waasa jannginde ko welaa.

Be njidi ko jaŋde ndee wona jaŋde nde aduna fof yidi.

« Laamu nguu ina foti wadde haa janđe ndee wona fotde
yimbe fof.

«Jinnaado kala maa woppide e sago mum, yeewa ko yidi
biyum jannga.

Kono kala mo jabaani naatnude biyum lekkol, fawee kuugal.
Cukalel tolningel e janđe, fotaani yi'eede ina dardarta e
mbedda.

lekkol

«E misaal, sukaabe bee fof ina poti wadaneede
manndargaaji e comci mabbe.

Manndargaaji diin doon maa kollir cukalel heen kala lekkol
mo janngata.

«Kala cukalel ngel alaa oon manndarga, foti ko yetteede.
Be tottee gollotoobe e laamu, njogoo be.

Rewe haa anndee to be kodii, jinnaabe mabbe njeewtidee e
nafoore jannde. »

Baaba Njamala wi'i : « ndeen, maa be ngar yeewde jinnaabe
oo Kuri jahoowo tan.

Maa mi naatnu mo lekkol janngo.»

NAAMNE DEE :

1. Hol wonnoobe e dental galle
Njamala'en ?
2. Hol ko wadi yummum Kuri yidaa
Kuri jannga ?
3. Hol ko wadi Kuri waawaa joodaade
bannge gooto ?
4. Hol ko miiji-daa e winndannde ndee ?

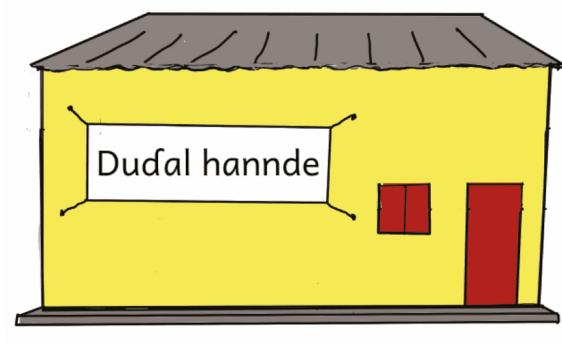
Leegal amen ina wadi dudal b uraana ngal nganndu-daa,
almubbe janngoobe toon
bee njelotaako.

Ustasuji worbe e rewbe njannginta toon.

Ina wadi sukaabe rewbe e worbe janngoobe toon.
Deen dente didi njii'ondirtaa e dudal hee. Gootal heen kala
ina wadi jannginoowo mum.

Ko jannginoobe rewbe njannginta sukaabe rewbe bee.
Jannginoowo gorko janngina worbe bee.

Dudal Kebtinaangal

Sukaabe rewbe bee, ko rewbe toppitoo be.
Sukaabe worbe bee ne, ko worbe toppitoo be.
Hadaani be wonde gootum, so be nji'ondirii, be calmondirtu,
ebe njewta.
Bannge heen kala, sukaabe bee ina njogii heen cuudi jaajdi e
leece joodde.
Dudal ngal ina wadi defirdu e nokku ñaamirde.
So hirii, be ngaynii hirtaade, be ñifat lampaaji, be leloo.

To banngal rewbe too e to worbe, won deenoowo sukaabe
heednaa toon.

Cukalel jidngel yahde taarorde kala wallete.
So fajiri yonii, ko heen sukaabe bee pindintee be culmoo,
lootoo, njuula njannga.

So be kacitiima, be nduttoo e jande haa waktu bottaari, be ngottoo, be pooftoo.

So tiisubaar yonii, be njuulat, be njokka jande.

Dudal ngal ina wadi do sukaabe mbadata coftal balli, rewbe doo, worbe too.

So lewru maayii, jinnaabe sukaabe bee ngarat yobande sukaabe mumen.

Kala jobdo tottete derewol ceedotoongol oon yobii.

Leeldo heen yobande biyum, dudal ngal noddete, siftina dum.

So booyii cukalel ngel yobanaaka, halfinaabe njobdi dudal ngal ngarantu mo.

Sukaabe burbe tiidnaade e jaŋde ndee,
ndokkete mbelnaari lewru kala.

So be ndañii guurti haa dude dee nguditii, sukaabe bee
ngartat, njannga.

Ko e ndunngu dudal ngal dañata guurti tolniidi e lewru.
Ko e duubi tati dudal ngal jannginta, sukaabe bee diggina b
uraana.

Refto ngoo, ko ñalawma mawdo wadantee, jinnaabe
sukaabe bee ngara tawtoree.

Be keblanto oon ñalawma, be tintina jinnaabe bee e
jaagorgal kalfinaangal jaŋde.

So ñalawma oo yettiima, sukaabe ñaantoo haa njooda,
ngara njoodoo e nder baas oo, pada.

Ina wadi gooto noddoowo, sukaabe bee ngarda gooto gooto
e mikoroo hee, tara.

Kala jinnaado ji'do biyum ina tara, jogoto heen weltaare.

Duum ina beyda daraja jinnaabe bee e ngaal leegal.

Sukaabe digginbe b uraana bee, so mawnii, ngontata ko
jannginoobe to be kodii too.

Dudal ngal janngintu tan, yelnaani hay gooto.
Hay tampere wootere fawaaka e mabbe so wonaa yo be
diggin darsu mabbe.

Sukaabe bee njanngat gila subaka haa hiira.
Be naatirta ko duubi nayi haa joyi e dudal hee.

Sukaabe welbe hakkille bee, ina mbaawi digginde b uraana e
nder duubi didi tan.

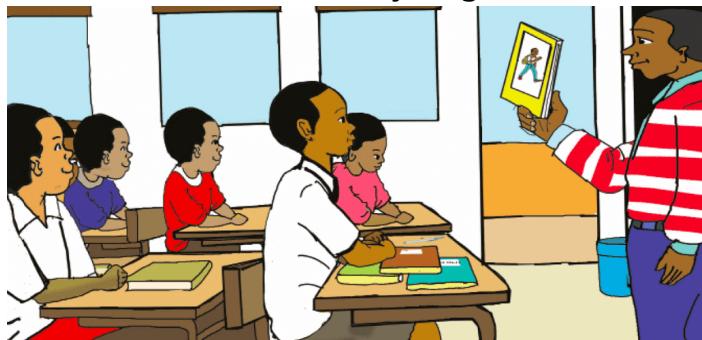
So ñalawma gaddoygol sukaabe yontii, jinnaabe heewbe
kawrata toon.

Cukalel jahngel galle mumen haa foti artude, jinnaabe mum
ndokkat dum
ko yettorii.

Jaŋde ndee ina uddita hakkille sukaabe
bee haa so be naatii lekkol, be teskee toon.

Sukaabe rewbe e dude b uraana, hade mabbe naatde lekkol,
be yoyat,
be njogoo hakkille.

Jaŋde nde be ngadii janngude wallata hakkillaaji dii reende
kala ko be njanngi.

So cukalel wadii duubi didi e dudal,
haa tolnii natde lekkol, o naawete lekkol.
Omo waawi yettinde jaŋde makko buranaa so lekkol oo
wonii e guurti.

So cukalel ngel bennii hijjo, ina gasa nii be mbaawa
huutoraade enternet.

Yaawde naatde jaŋde, woni ko welnata hakkille oo haa ko
aawaa heen fof fuda janngo.

Kono noon, ganndal baawngal wonde kala ina foti refteede
haa teenjti e b uraana.

Deen duđe, nana beydoo seeda seeda e gure teeru dee.
Wadi đum ko teskaama e deen gure sukaabe heewbe
njeloto.

Hooreejo leydi ndii yaltinii taynannde wootere hadoore
njelaari sukaabe.

Halfinaabe ndeenka yimbe nawtiino sukaabe yelotonoobe
bee to jinnaabe
mumen.

Haa hannde sukaabe nani e laabi gure teeru dee ina njeloo
jamma e ñalawma.

Jooni nii ko sukaabe mawbe njogii potuuji ina njeloo.

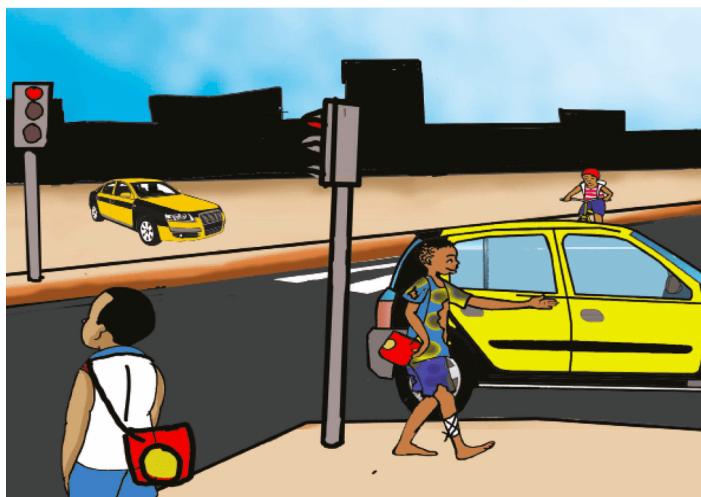
Wa'i ko no jannginoobe be bee ngalaa kaalis baawdo be
jogaade.

So a yeewii, ko duum saabii ebe mbi'ee yo be njeloyo nguura
mabbe.

Ko e duum be tuugnii, be ndarni dude
kese dee.

Dude kese dee nana beydoo seese seese
e gure teeru doo e s enegaal.

Dude deen fof njobnoto jaŋde sukaabe bee.

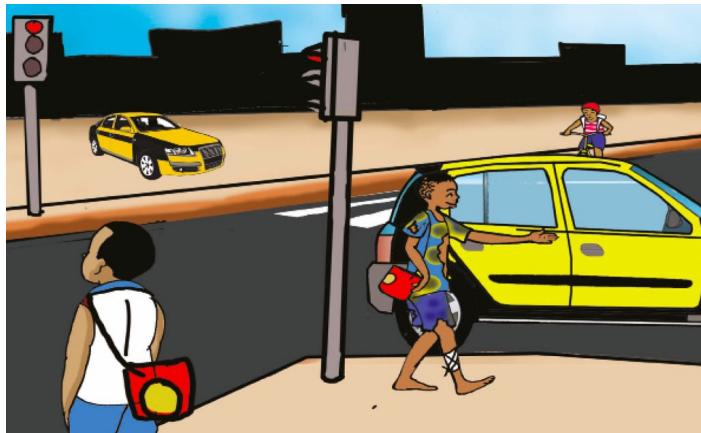
Ina wadi e deen dude kodnooje sukaabe, sahaa e sahaa kala
be njaha galle mabbe.

Won yahooobe heen haa ngona e kolesaaji arab jannginooji b
uraana.

Ndakaaru tan ina jogii heen dude keewde.

Mbele fo'en maa mbaaw yobande bibbe mumen e deen
dude ?

Ko seeda heen mbaawi yobande sukaabe mumen e deen
dude.

Yidbe sukaabe mumen njannga b uraana tee ngalaa kaalis
hol no mbadata ?

So wonaa be nawa sukaabe mabbe
e seerenbe be njobnotaako.

E oon sifaa, been ina mbaawi wi'de be yo be njeloyo ko be
ñnaami.

Dude kese dee, ngaddii seeda safara
e njelaari ngonnoondi doo ndii.

Sukaabe bee mbadataa goddum so wonaa janngude.
Hakkille cukalel ngel wonata tan ko e jaŋde, kala ko o janngi,
o yejjittaa.

E dudal hee, sukaabe kodata ko do laabi, be ñaamat, lootoo,
boornoo ko laabi.

Cellal banndu mabbe reenete no feewi.

So koreeji mabbe njeewnii be, ngarat yeewde be e dudal
hee.

Kala nde sukaabe bee yeewoyi yimbe galle mabbe, be
mbeltoto, be cofta ebe pija.

So sahaa gartugol yontii be keppataa artude, ko cukalel wa'i
noon.

Giyiraabe mabbe be be ngoowi fijdude
bee caabii dum.

Hol ko wadi dude kese dee ina njobnoo kaalis keewdo e
janngingol ?

Dudal ngal yobantee luwaas.

Jannginoobe bee ne ko yobeteebe.

Faktiir ndiyam, kuuraa e telefoon yobete lebbi didi kala.

Defoobe ñaamde sukaabe bee ko
yobeteebe kadi.

Mbadden heen jogiibe laabal galle oo,
ko yobeteebe lewru kala. Kala do sukaabe ndenndinaa, ina
naamnii ndeenka.

Be lelni oo sardi : ko jinnaabe cukalel ngel tan mbaawi
arande ngel e dudal hee.

Goddo mo dudal ngal anndaa arantaa be.

Dudal ngal faandorii heen ko reende sukaabe bee haa
saaysayeebe mbaasa nawde be.

E sahaa mo sukaabe bee ngarantee oo, ko ndeen jinnaabe
heewbe njobanta bibbe mumen.

Ebe poti mooftude no feewi derewol seede ngol be tottetee,
kolliroowol be njobii.

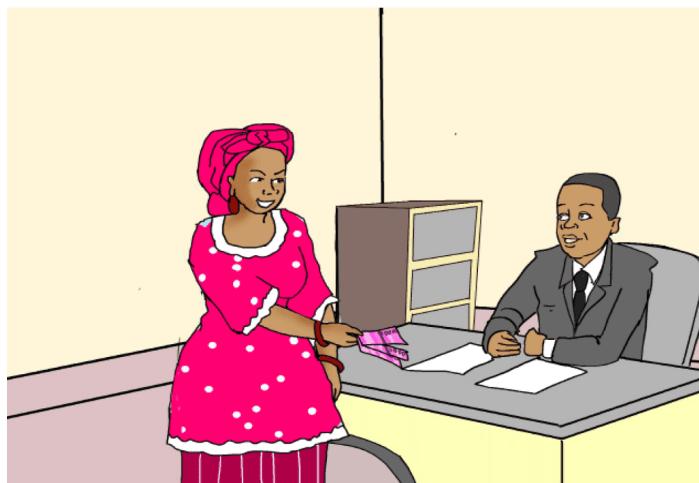
So be njoofnii, maa be mbaaw udditde dudu godde b
uraana, ebe njanngina sukaabe wodbe.

So a yahii Ndar-geej, so sukaabe njippiima lekkol, ko dudal b
uraana njahata.

Ebe njannga doon dumunna, kono ñande kala be ngottoytoo
ko galle mabbe.

Jannginde cukalel, foti wondude ko e ndeenka.

Suka oo ina foti ñaamde no moyyi,
cellal makko rewindee.

Fof'en kawrii ina wadi jooni dude moyye
e nder leydi hee.

Sukaabe janngoobe e gure teeru ina njeloo nana ngustoo.
Ko yimbe fof kawri woni, wonaa fof'en mbaawi yobde e deen
dude.

Woodi ko seeda yimbe nawoobe toon sukaabe mumen.

Ina moyyatnoo deen dude mballee
e nguura sukaabe bee.

Ndeen, maa be mbaaw ustude seeda
e ko be njobnotoo koo.

Ndeen kadi, maa sukaabe heewbe mbaaw naatde e deen
dude.

Kono so deen dude njaajii e gure teeru, carotaako no feewi
sabu ina woodi dude godde.

Dude deen buri booyde, buri ñiibde, etee hay gooto
yobantaa heen biyum.

Sukaabe bee nawete toon ina njannga, ina liggo e gese
ceerno jannginoowo be oo.

Kala heen joofnudo, jokkat janngude
e jannginde haa nde woppitaa.

Dude b uraana kese badaade e gure teeru dee, mbele maa
de mbaaw saraade e leydi hee fof ?

Ko jogori leelnude dum, ina jeyaa heen kaalis mo jinnaabe
njogori yobande sukaabe mumen.

Kono e gure teeru dee, jinnaabe heewbe ngoowi ko yobande
bibbe mumen janđe.

Ina yaakoraa deen dude buri wonde ko
e gure teeru.

Maa deen dude cad darnude e dowri ndii, sabu yimbe bee
ngooawaani yobde.

NAAMNE DEE :

1. No foti duubi sukaabe bee naatirta
janđde buranaa ?
2. Hol jelnotoodo sukaabe bee e gure
teeru dee ?
3. Hol ko saabii sukaabe tokosbe
naweede ina njannga e dude ?
4. Tottiree miijo mon e dude kese
udditaade jooni e gure teeru ?

Abdul ko almuudo.

Abdul dañi ko duubi nayi, ko o suka, ko jooni o ari e galle
hee.

Omo ni darii e damal hee, omo yeewa mi, omo wi'a almuudo
nani yeloo.

Noddu-moo-mi, nanngu-mi e junngo hee, mbi'-moo-mi : «no
mbi'ete-daa.»

O yuri hoore ndee o wi'i mi : « ko Kariim mbi'etee-mi.»

Abdul ko almuudo

Mbi'-moo-mi : «mate ko a kodo ?
Jooni ko miin woni neene maa.
Wadtu arande bottaari e hiraande.»
O dimmbini hoore o wi'i mi : « eey.»
Yettu-mi pot makko.
O yettiti pot oo, o yahi.

E janngo mum, o arti o darii e damal hee.

O wi'i : « almuudo na yeloo.»

Ngummii-mi, nokkan-moo-mi hiraande,
o yahi.

Heen ñalawma, o boornii comci tunwudi,
o darii, noddu-moo-mi, naat e lootorde hee.

Lootir-moo-mi ndiyam e saabunnde,
njiggu-mi banndu nduu haa laabi.

Njiilani-moo-mi tuba e simis.

O wi'i mi o yidi ko pade kese.
Sabu de o boorni dee, ko limce, tee ko tayde.
Yeew-moo-mi gite de yumma yeewrata biddo.
So Abdul tunwii walla hoore ndee takkii leydi, mi fidda dum
haa laaba.

Wadi ñalawma gooto mbi'-moo-mi :
Kariim hoto neene maa ?
O wi'i-mi : Omo to wuro too.

Naamni-moo-mi, a wayrii mo yi'de ?
O jaabii mi : booyii dee, kono omo ni e wuro hee.
Mbi'-moo-mi : mbele omo ara yeewde ma ?
O wi'i mi aahaa kay, kono o fadat ko juuti hade makko arde
doo.
Neene am na heewi soklaaji.

Wadi ñalawma gooto Abdul ina fadatnoo hiraande e jamma
hee, nde hiraande deftaa, tawi o daaniima.

Ko o cuudiido, omo daanii, hay gooto yi'aani mo.

Nde o fini, o yetti pot makko omo hoota
e jamma hee.

Mbi'-moo-mi yo o waal, o salii, o hooti kanko tan.

Ndeen, tawi jamma oo jenngii.

O hulaani yahde kanko tan e nibbere hee,
o yahdaani e hay gooto.

Omo jogii pot makko, omo heñoo
e nibbere hee.

E weetndoogo hee, Abdul fini, be kubbi ledde, be catii dum,
ebe njannga, ebe coynoo ceerno.
Nde o gasni, o baari alluwal makko,
o yetti pot makko.

O hacitii haa o gasni, o yalti dudal ngal.

Hannde ko ñalawma duggere, o yahat yiiloyaade golle.
Nde o yahi to jehre too, o roondii saakuuji sewo-sewo, omo
fawa dumen e saret hee.

Debbo gooto totti mo tumude mum,
o roondii nde o darii.

Abdul nani rewi e debbo, omo sooda.
Heen sahaa, debbaajo oo daroo,
ina yeewtida e sehil mum.

Tumude ndee teddii, kono Abdul na muñi.
Debbo oo yahii soodoyde teewu,
rañ oo juutii, yimbe bee na padi.

Abdul rewi e debbo oo, haa o yettii e wotiri puccu oo.

O fawii tumude ndee e caggal wotiri oo.

Debbo oo tottii mo kaalisal, o wadi
e jiifa makko.

Soknaajo goddo arii, totti mo saak mum, yo o roondano
dum.

Kariim rewi caggal makko, ina yaha ko juuti.

Naange ngee na wuli, Abdul nana domfi, na warñi. Aminata
woni sehil Abdul.

So o yettiima, fadat mburu mum, o totta feccere ndee Abdul
ñaaama.

Mammadu kañum e Abdul ko yahdiibe, be njahdat e
sukaabe almudbe wodbe bee, be mbadoya futbal.

Be ndiidirta kañuuji mabbe dii ko potuuji mabbe njelaari dii.
Almubbe bee cuboto galle mo wortaaka,
na cuudoo nder heen, na mbada futbal.

So bohe benndii, be boggoytu bohe, dee be ñaama, keddiide
dee be njeeya.

So maango benndii, be ñootat saakuuji tokoosi, ebe moofta
heen maango.

So a yahii to dudal janđe too, Ceerno Umaar ko ko wadani
almu b be bee gese maango to nder too.

Almuudo ummiido fof, bogga maango, wada e bata mum,
ina ñaama heen, haa gasa.

So be muccii heen haa be kaarii, be bura softande jañde.
Abdul, so ina yeloo, be mbi'a mo : ndah Alla wadan maa
almuudo.

Abdul tunna pot mum, be mbada heen suukara, kaalis,
maaro hecco, sonndel e goro.

So suukara oo heewii, Abdul yeeyat dum.

So o sakkaama gertogal, o booynto dum, o nawana Ceerno
oo kaalis.

So o tottaama kiloo mburu, be pecca dum be ñaama, walla
be moofta dum,
be njettinoya dum dudal.

Wadii ñalawma, Abdul sakkaa njawdi ;
o waawanaa dum hay dara.

Giyiraabe makko mballi mo, be nawi ndi to dudal jande too.

So a yahii dudal Ceerno Muhammadu Saamasa na wadi
ujunnaaje almuudo, kono hay gooto yelotaako, dum ko yeru.
Ko be dañanaabe cuudi, almubbé na boornoo comci kesi e
padé moyye.

‘Been ko janngoobe.

Ina wadi heen almudel tokosel, toppittoongel njawdi walla
ngaari ndii.

Cukalel ngel na haalda e mayri, indi golla.

Cukalel ngel ina famdi, ngaari ndi ko mawndi, kono kambe
dido ebe nanondiri.

Ko kanngelel tottata ndi ñaamdu e yardu, subaka e kikiide.

Ko cukalel ngel woni sehil ngaari ndii.

Kala do nji'-daa ngaari, cukalel ngel ina sara mum.

Waddii almuudo ko janngude haa diggina.
Abdul ina yeloo, kono omo jannga no moyyi.
Ceerno oo ina yidi mo hono no biyum nii, ina mooma hoore
makko tan.
Abdul e wondiibe mum almubbe, teendoyta ko to ladde too.
Nde wonnoo ko o pamaro, be tottata mo
ko bahe tokoose, o roondoo.

Neene mum Abdul arii e leegal hee yeewde dum, omo ni
jala, omo weltii no feewi.

Abdul addi mo e leegal hee, omo salmina.

Sukaabe galle oo, Mammadu e Aminata, ngarii teddininde mo.

Abdul ne ko ko weltii e yi'de neene mum.

Debbaajo oo yetti yimbe moyyube toppitiibe Abdul bee.

Omo ñaama, omo yara, etee be daccaani mo o tunwi.

To dudal too, hay gooto fiyataa Abdul sabu omo nehii.
Abdul ko janngoowo, kono o yobnetaake.
E dudal hee, almudbe bee ndefante, na ñaama.
Ina wadi yimbe yahooobe to dude too, na tottira kaalisaaaji,
walla mburu, walla suukara e gede godde.
E Taaski, ebe ngaddanee tebbuuli sadak.

Ceerno oo ina defana be ngaari, he Taaski doon e janngirde
hee.

Maa be ñaam haa be kaara, be bogga maangoje, be lawya
haa laaba, ebe mucca.

So suudu nduu wulii, Abdul lelotoo ko boowal, e dow
daatndi.

So o fawii heen daago ngoo, welat lelaade wa'a no leeso nii.
Abdul daanoto haa hara, sabu ko henndu nduu wifata mo.

So dudal ngal wonii e guurti, Abdul hootat galle mumen.

So o yettiima, o hollira comci di Ceerno
oo totti mo dii.

Abdul yahda e neene mum, na calmina koreeji mumen.

O yahi njillu to Kaaw makko Makam
e besngu mum.

Kala subaka, so o juulii haa o haljiti,

Abdul wonata ko e janngude.

Abdul na yidi joofnude jannde mum.

So o mawnii, o miijii ko darnude dudal mum, na janngina,
walla o wona jeeyoowo mawdo.

Abdul ko duubi seeda heddanii dum,
e dursude e dudal hee.

Ina wadi sukaabe ummiibe e dudal hee, njahi, njanngoyi
peewnitgol otooji walla minisel.

Abdul na jogii fibnde, tee na goondini ko wadata koo.
Omo jogii njoorto moyyo he janngo makko.

NAAMNE DEE :

1. No duubi Abdul poti ?
2. Hol ko wadi Abdul hiiri hootde ?
3. So yummum Abdul ngonno-daa hol
no mbadataa ?
4. Hol ko miiji-don e Abdul ?

Jaarayel nani wondi e miñum Banel, ebe njanngoyaa lekkol.

Banel wi'i mo, hol ko layataa ?

O wi'i mo, dum ko rafi kebnoodo mi.

Duum woni ko wi'etee rafi mboofu.

So a hepii dum, a layat.

Cellal banndu cukalel

Miñiraado oo na yurii, haalaani hay dara.

Jaarayel wi'i mo : hee, ko woni ?

- Miin dey, mi tinaani dum hoore am.

Hadaani mi janngude, hadaani mi fijde.

Mbodo ñaama, mbodo yaha soklaaji am.

Musee amen wi'i, ko sagginaare hokki mi oo rafi.

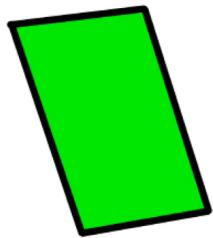
Banel wi'i : mbi'-daa ko sagginaare !

Miin dey ko jooni puddii-mi nande oo rafi.

Eey kanko nii, hol ko o nanndata ?

Jaarayel wi'i mo, wonaa hay dara so wonaa sagginaare
jinnaabe bee.

So be pesiino mi nde tolpii mi e fesaade ndee, dum hebataa
kam.

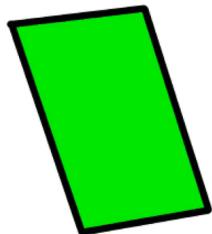
Ko dum wadi nde njibina-daa ndee ndaranii-mi yo a fese.

So a wadii dum, maa a dad e ñawu jaddo.

Teko tampintaa ma, haa mbaasaa semmbe.

Came nanngataa ma haa puyon mbodewon ina peeña e
banndu maa.

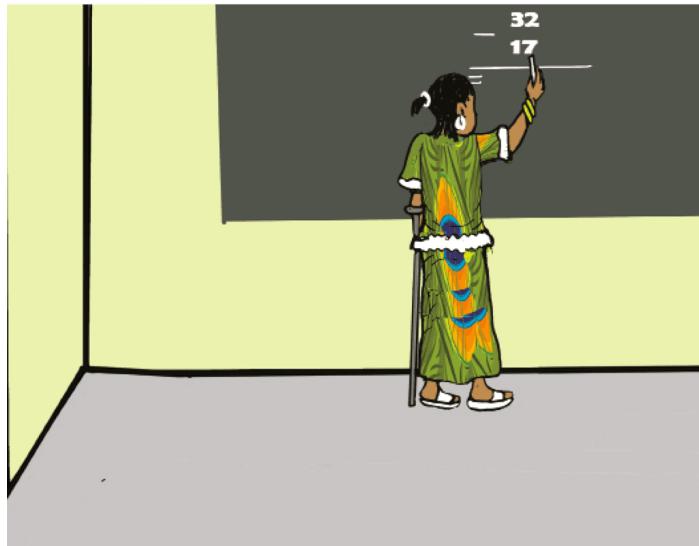
Ñawu sooynaba libataa ma haa tuyyaa, hunuko maa na adda
yiiyam.

Calotoo-mi ko yeewraa mi gite ustaare.
So ada yurmoo, yeccito sukaabe be ñaamaani haa kaari.
Baasal addani be yelaade, etee be potnoo ko janngude.

Ko ummi-daa law koo fof maa taw be
e boowal, ebe njogii potuuji mabbe.

Ko kiir-daa kiir-daa koo fof, ebe ni e laawol hee.

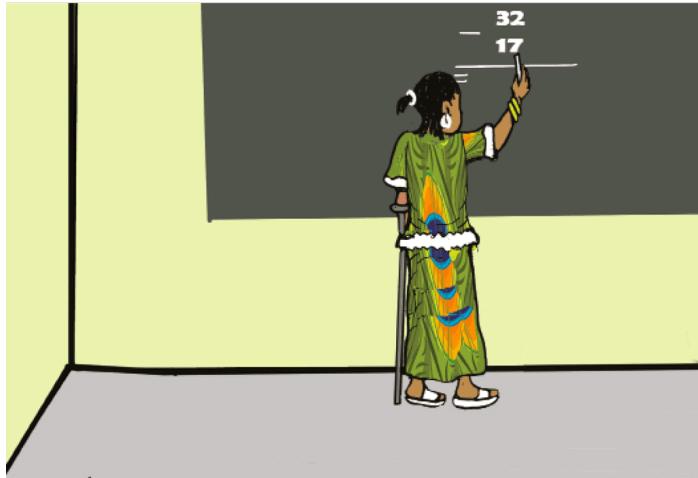
Hare am woni, wadde feere haa jinnaabe ngoppa
sagginaare, te pesa bibbe mumen.

So tawii ko goonga, rafi sagginaare nani heewti wuro ngoo.

Wi'aama ko ngaameela wallata dum.

Banel wi'i mo, ko himmirde woni lekki mum.

So en kimmirii jañde men, sagginaare
egga doo.

Hanki tan, jinnaabe bee noddaama,
be mbi'aa yo be tiidno.

Musee ardi e Jaarayel, be tawtoraa jodnde ndee.
Musee wi'i be, lopitaal oo, sukaabe nani keewti leece dee.
Hay dara saabaaki dum so wonaa sagginaare rewnde e men
ndee.
Piddito-den hade ko hebi Jaarayel koo hebde sukaabe men.

Njid-den jooni ko habaade haa poolen rafiji gaannudi dii.

Kambe fof be pibii ittude doo rafiji lorooji dii.

Ndiyameeje tudooje, potuuji bondi e galleeji dii, njibinta rafiji dii.

Ngitten di doon, labbinen fof, so suudu, galleeji, haa e wuro ngoo.

Yimbe sarwiis laabal e senaare ina keblanii naatde e wuro hee, pompa heen puudaar.

Bowdi nani yeewtere sukaabe bee.
Edi ceki haa jeese majji na cuurka.
Ebbo majji fof, ko sukaabe njogori dum bonnude.
So ndeen yontii maa be tampu no feewi.
Di noddi batu, idi njidi fewjude peeje.

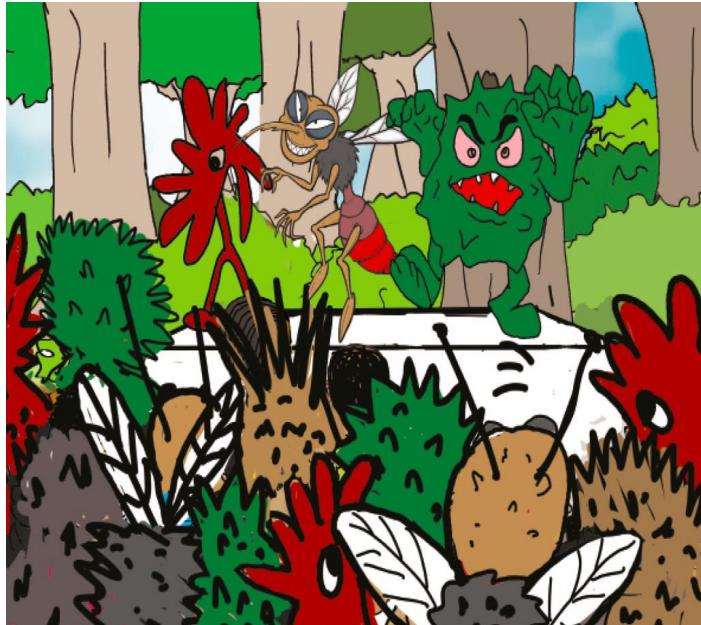
Ko bonngu adii to batu too.
Engu fooyi, bibje maggu na borii.
Doyru bonndu nduu arii.
Ndu naat tan, ndu wadi lut e leydi.
Mullon ngodkon ndaabowon fof ngari.

Bonngu wi'i jodnde alaa payen e yeewtere ndee.
Ñawu mboofu wi'i, suka mo perinoo-mi ummiima.

Omo ni laya kono o wa'i ko no
deentinaado nii.

O linngondirii e yimbe wuro ngoo fof.

So en ndeenaaki hay gooto heddotaako doo. Bonngu wi'i, so
ndeen yontii mi waawataa mooytanaade hay gooto.

Gooto fof nani yeewa goddo oon.

Ñawu koleraa yetti konngol wi'i, mbauden feere peren doo.

Jooni, loode dee nani lawyee, boyli dii e beeli dii. Subaka
e kikiide yimbe nani lawyaa juude mumen.

So be njaltii e taarorde, be coodo juude mabbe.

Ndiyam njareetedam, mi yi'ii ebe tobbita heen wordesawel.

Reedu dogooru, reedu dogooru yiyyam e jalbi reedu,
ndimmbini koye.

Di mbi'i :« ko doo taw-den ferde, wonaa ko hesdi.
So wonaa doo tan, wona bannge goddo, aduna oo na yaaji.
En mbertii saakit men, so en nanngaani, njiilo-den dati.

Minen dey min pellitii, jahdo min njahat, mo yahaani ne min njahat.»

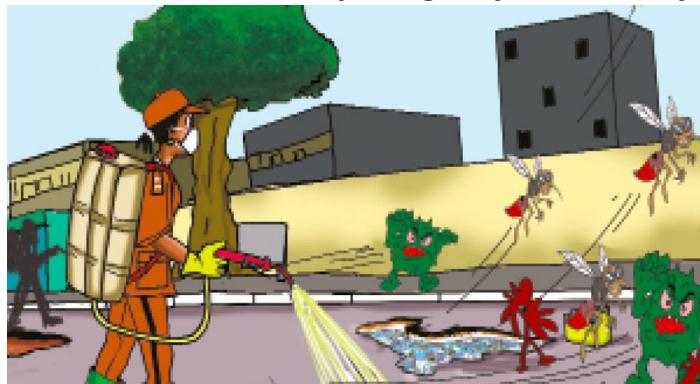
Di tinaani tan, haa puudaar sarwiis laabal e senaare mabbii e mabbe.

Di carondiri, wadi e majji jandi, njabbaa likñitii.

Ina e majji paddiidi, keddii doon haa bada.

Idi mbi'a : « wooy, min maayii, ndadndee min.»

Goddii dii na mbi'a : « woy heegam yoo mii maayii.»

Jiknaabe Jaarayel mbeltiima e darnde biyum en oo.
Neene makko soodani mo masij karalle kese dee.
O rentini ko ko o dañnoo e njeeygú sewosewo koo.
Ko dum wadi Jaarayel seertataa e masij mum.
Maa o janngu heen, omo fijora heen.

Neeniraado oo yidaa hay dara ko muusi biyum oo.

So o yeewi mo nii, yurmoto mo.

Yurmeende ndeen doon na muusi biddo
oo no feewi.

Jaarayel haalanii mo haa tampi kono
o waawaa heen hay dara.

O wi'i mo : «neene, hoto yeewru am
gite haa-goram.

Yeewru am gite de yeewrataa miñiraagel
am Banel.»

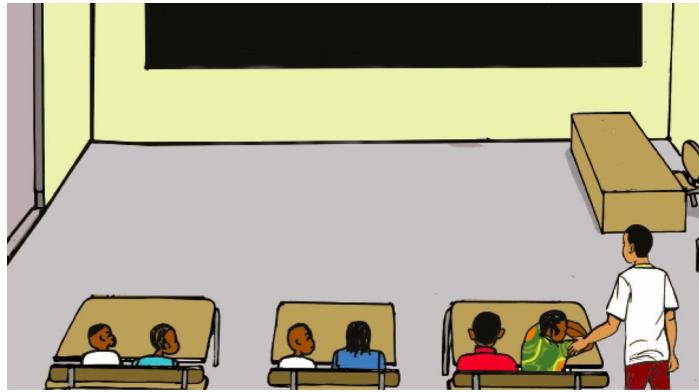
Kala ñalawma gardo, Jaarayel nana yurii
e masiq mum ina boyya butoŋaaji.

Hay so omo ñaama, o huufat masiq oo e sara makko, omo
yeewora ndaargo ngoo.

So omo leloo, o naatnata mo ko e ngaflaawu makko.
Hay so omo yaha taarorde, o nawortu mo.

Jeewte hakkunde makko e miñiko na ustii no feewi.

Musee mabbe teskiima jooni Jaarayel wonata ko e ηaablude
e kalaas hee.

Dille makko e jaŋde hee ustiima no feewi.

Musee noddi mo wi'i mo hol ko joli ?

Mate a daanotaako jamma ?

Janngo ngardaa e neene maa.

Musee wi'i : « waasataa tawa won ko joli, fad mi yahana
hoore am.»

Nde o yetti e galle hee, o sooynii Jaarayel na joñii.
Omo tiimi e masinj, omo sukki huunde e noppo hee.

Musee salmini, holliti hoore mum, o bismaa.

O wi'i be : « ko hafeere Jaarayel addi mo doo.»

Be noddii Jaarayel, o ari o salmini, o joodii.

Musee lubii mo masin oo, o yuurnii mo no moyyi, o tottiti
mo.

Neene oo wi'i ko kañum soodani mo ngam aña de o yeewee tan.

Musee wi'i mo : « Weltinde biyum ko huunde moyyere, kono so burtii jibina ko wonaa ñuum.

So mi dañiino, tawa o huutortoo ñum ko ñalawma alet.
Jooni o jainggaani hay dara, ko masiq oo bonni koo buri ko feewni koo.

Soodande biyum pijirirgel badirteengel junngo e deftere sukaabe, ñum nafata mo.»

NAAMNE DEE :

1. Hol ko hebi Jaarayel haa na laya ?
2. Hol peeje de yimbe wuro ngoo lelni ngam ittude rafijji jandinooji dumen doo ?
3. Hol ko saabii Musee oo fadaani Yummum Jaarayel lekkol o yeewtida e mum ?
4. So a dañii portaabal, hol no kuutorto-daa ñum tawa bonnataa ma jañde maa ?

Njenngudi, ko Bojel jahrowel e duubi didi, ngel waawaa tawo
haalde, ko ngel tokosel.

Yumma maggel ko kannigel tan dañi, etee hade yummiraado
oo dañde joodiima ko juuti.

Njenngudel seerataa e makko hay sahaa gooto.
Hoto Njenngudi Bojel ?

Ngel jibinaa, yumma maggel woppi golle, ina toppitoo ngel,
muynini ngel e endi
e biboronj. Ngel yahataa hay nokku,
so wonaa yumma maggel, ko gollotoodo
e galle hee reenata ngel.

Neene Wojere, Alla e mum horsinde ngel, nawortu ngel e oto
e pijirkon maggel.

So engel yahndoo, o wadda ngel e kulle
de be koddi dee, njahda e maggel geej.

Njenngudi Bojel, ko ko mawninta maanditaare mum, yumma
maggel rentini giyiraabe maggel.

Kon ngari, kon ngaddori njeenaaje, kon ñaami haa kon kaari,
kon njari haa kon domditi.

Neene Wojere, so ina yeewoytunoo sehil mum, Njenngudi
doftatno dum,
be njoododoo ebe njewta.

Wadi ñalawma, Neene Wojere ari yeewde sehil mum Njawdi
Mosku do yeewtidta e biyum doo.

Futuro yoni, o ummii omo hoota Njawdi Mosku duusi mo, be
ngoni e laawol hee.

Neene Wojere fawi junngo e Njenngudi ina haalda e Njawdi
Mosku, biddo sorti hoore, daasii.

O gasni, o yi'aani biyiiko, o naamndii Njawdi Mosku wi'i mo
anndaa do ngel yahi.

Neene Wojere ruttii galle, kono yi'aani bijum. Asamaan oo
nana fuddoo nibbidde.

Do o yahi fof, been mbi'a nji'aani ngel.

- Onon kam hoto ngel cukalel yahi ?

- Hay gooto yi'aani ngel !

Neene Wojere huli, naati e galleeji leegal hee.

O wi'a : on nji'aani binngel am ?

Neene Wojere woni e woyde.

Kulle ngummii na mballa mo yiilaade, de njalti saare, de
naati e ladde hee.

Yummum Njenngudi jaaki, hubbi oto naati e ladde, na yiiloo
kañum e Sooyru.

O yeewi e poobe ledde e tooccoode hee fof.
Jooni jamma oo nibbidii, o yeewii nokku oo fof, o yi'aani
biyiiko.

Neene Wojere hulii yi'aani biyum oo.
Jamma oo woddii, etee hay gooto yi'aani ngel haa hannde.
Hoto ngel cukalel woni ?

Neene mum Njenngudi nani woya,
na haala :

- Hol ko hebi biy am oo ?

O rutti haa galle, kono hay gooto yi'aani mo haa jooni.
O yalti o hubbi kadi oto oo o naati e ladde hee, omo yiiloo
baŋ-yoo-baŋ.

Sooyru wi'i mo ndutto-den galle, ina waawi tawa ngel yi'
taama.

Nde o rutti, be mbi'i mo Njenngudi artii.
Neene Wojere jippii e oto mum, naati galle tawi Neene
Nagge ina wammbi Njenngudi.
Neeniraado oo weltii, hay dara hebaani biyum oo, hay dara
ŋaaccaani mo.
Engel wammbii, engel fawi hoore maggel caggal Neene
Nagge, engel wi'i cel.
Be mbi'i yo mi jippin ngel, calii-mi.
Neene Wojere hehti Njenngudi, yetti
e juude mum.
O yetti biyiiko, o huufi ngel, omo saasnoo ngel.

Hay dara hebaani ngel, ngel gaañaaki.
O wi'i Nagge : a jaaraama ko Alla tan yobata maa.
Neene Wojere huufi biyum na buucoo.
Alla wadata tan ko ko moyyi.
O wi'i debbo gartirando mo biyiiko oo :
- Haalan am do nji'tu-daa mo !

O wi'i mo :

- Cukalel ngel taycit laawol laana njoorndi ngol kanngel tan,
ngel ari haa galle am,
do caggal laawol laana njoorndi ngol.
Nji'-mi kanngel tan engel darii e hudo hee, e jamma hee.
Mbi'-moo-mi : hoto ngummi-daa ?

Ngel jaabii mi : Neene !
- No mbi'ete-daa ? Ngel wi'i mi :
- Neene !

Nganndu-mi ngel waawaa haalde,
yettu-mi ngel mbammbu-mi.

Neene Wojere nani yetta Alla : cukalel anndaa hay dara.
Ngel waawaa yahde no moyyi, kono ngel wadii feere maggel
haa ngel tacciti laawol laana njoorndi kanngel tan, e nippere
hee.

So tawiino laana njoorndi kaa na ara musiiba wadatno.
Ko Alla tan wadi heen sutura haa ngel hawraani e laana
njoorndi kaa.

Alla ko yurmeende mehre.

Njenngudi waawaa yahde no feewi kono wadii feere haa
tacciti laawol laana njoorndi.

Ngel tellii, ngel yanaani e kaaye saka ngel gaañoo.
Kulle ladde fof ngari yeewde Njenngudi e koccudo dum oo.
Neene Wojere ko ko weltii e nder bernde mum.

O anndaa ko o yobata debbo gartirdo biyiiko oo, Njenngudi.

Omo faaynoo hade o waasde yi'tude biyiiko.

Hay dara gaañaani ngel, hay dara ḡaaccāani ngel, ngel arti e
jam.

So tawiino laana njoorndi na ara, maa muusiba wadatno.

Nibbere jamma ndee, wondude e laabi ladde, e cadeele,
dum jogornoo addande Njenngudi tampere.

Koyde maggel tiidaani, so o rewiino e junnitere hee, o
jogornoo ko gaañaade, o marboo.

Njenngudi ko ko jogornoo gaañaade gaañannde muusnde.

Laana njoorndi renndataa e laawol mum hay gooto.
Cukalel tokosel rewa e laawol laana njoorndi dum hoolnaaki.
So tawiino laana kaa na ara,
dum jibintunoo ko musiiba.
So debbo oo yi'aano mo haa wammbi mo, Njenngudi
jogorno yande e gaawol hee.
Neene Wojere buri hulde fof ko so miijiima gaañande de
biyum jogornoo dañde dee.

Neene Wojere wondii e ko muusi nder bernde mum, Alla
falanii mo fof, omo yetta.

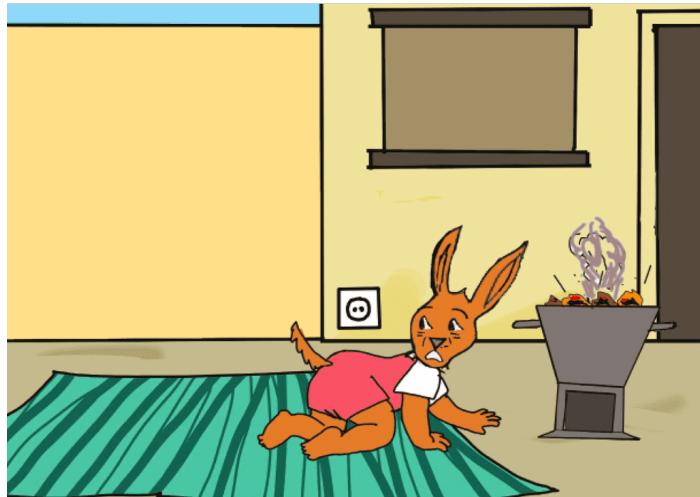
O meedaani sagginaade e reende biyiiko.

O meedaani mo woddude, omo reentoo kala ko waawata
gaañ ngel.

Cukalel na weebi ko gaañotoo, ko dum wadi reende dum na
wadi nafoore.

Ngel foti ko falaneede kala ko foti ngel gaañde.
Yeewtaade dum sahaa fof ko huunde waddiinde.
E nder galle hee, huunde famarde na waawi ngel gaañde.
So engel lada naatnu ngel e huurgo,
reento hade ngel gaañaade.
Eden poti joñde butelaaji wordesawel, heme do woddi.

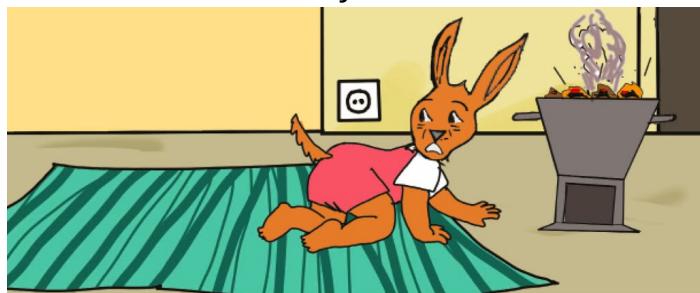
Kon mbaasa dum memde, so wonaa duum kon ngaañoto.

Mbaden peeje, njoñen pehe urateeri dee, ko huunde wadnde faayienda sabu engel waawi sumde e yulme jayne hee.

Dame defirdu dee yo uddete sabu defirde hoolnaaki e cukalel.

Engel waawi memde furna guldo walla engel naatna junngo maggel e nebam nguldam.

Cukalel anndaa hay dara, eden poti reende ngel e gaas hee.
Reentaade wadde junngo e kuuraa, ko huunde wadnde faayienda.

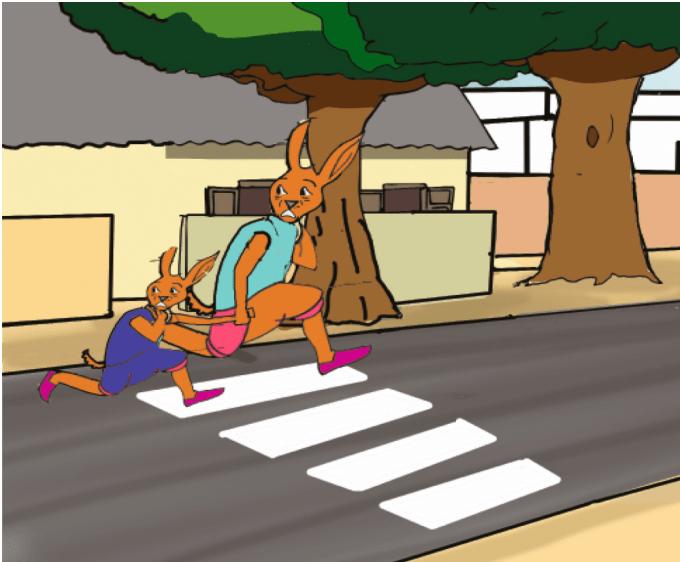

So a hodii e galle baddo etaas, a hanndoto jabbirgal ngal
hade cukalel ngel junnitaade.

Eden poti uddude pisin hade cukalel yoolaade heen.
Do kuuraa oo sejetee doo, ina foti sukkeede sabu sukaabe
bee.

Kuuraa ko ko gaañata, ina wara.

Cukalel naamnii ko reeneede, ñande kala.

Ko hebi Njenngudi koo, wontaa wadtu haa aduna gasa.
Jooni so omo yaha e laawol hee, Neene Wojere nanngat e
junngo makko haa tiida.

Cukalel ko muumanteewel, yi'ataa ko arata.

Aksidaa na yaawi arde do daminaaka.

Njenngudi Bojel, jooni kam ko yimbe fof mbađti e mum
hakkille.

NAAMNE DEE :

1. Hol ko hebii Njenngudi Bojel?
2. Hol gartirdo mo e neene makko ?
3. So a dañii bibbo no mbadataa dum ?
4. So tawii ko aan ko kulataa?